

T.C.
TÜRKİYE İNSAN HAKLARI VE EŞİTLİK KURUMU
2.DAİRE KARARI

Başvuru Numarası : 2023/1277
Toplantı Tarihi/Sayısı : 28.12.2023/40
Karar Numarası : 2023/1156
Başvuran : M. A. A.
Başvuran Vekili : -
Adres : -
Muhatap Kurum/Kişi : Diyarbakır 2 No.lu Yüksek Güvenlikli Kapalı Ceza İnfaz Kurumu
Muhatap Adres : -

I. BAŞVURUNUN KONUSU

1. Başvuranın kaldığı ceza infaz kurumunda yaşanan kısmi su kesintileri nedeniyle kişisel temizliğini sağlayamadığı, hastalandığı ayrıca diğer sağlık sorunlarıyla karşılaşma ihtimali olduğu iddiasına ilişkindir.

II. İNCELEME SÜRECİ

2. Başvuran başvuru dilekçesinde özetle;

a. Barındığı Kurumda 2/5/2023 tarihinden itibaren günde 10 saate yakın su kesintisi yaşandığını, 19/5/2023 tarihinden itibaren de sıcak suyun günde 2 saat ve sadece 7 gün verildiğini, konuya ilişkin Kuruma ve Cumhuriyet savcılığına yaptığı şikâyetlerinin dikkate alınmadığını ve sorunun sürdüğünü, Kurum Müdürünün günlük 80 litre sıcak su verildiğini iddia ettiğini ancak bu suyun güneş enerjisi sistemi ile elde edildiğini ve bu sebeple duş almak ve çamaşır yıkamak için elverişli olmadığını,

b. Kurumda yaşanan su kesintisi sebebiyle 6/6/2023 tarihinde hastalandığını, Kurum doktorunun sıcak su kesintisi sebebiyle bu tür hastalıkların kaçınılmaz olduğunu ve soğuk suyla yıkanan çamaşırklar yüzünden mantar ve uyuz hastalıklarının görülebileceğini söylediğini, su kesintileri yüzünden kişisel hijyenini sağlayamadığını, Diyarbakır T Tipi Kapalı Ceza İnfaz Kurumunda ve aynı kampüs içerisinde bulunan lojmanlarda su kesintisinin yaşanmadığını, mevcut durumun eşitsizlik yarattığını,

iddia etmektedir.

3. Muhatap Diyarbakır 2 No.lu Yüksek Güvenlikli Kapalı Ceza İnfaz Kurumu (Kurum) Müdürlüğünden alınan 21/7/2023 tarihli yazılı görüşte özetle;

a. Kurumun kampüs içerisinde bulunduğu ve kampüs içerisinde bulunan ceza infaz kurumlarına sıcak suyun Diyarbakır Açık Ceza İnfaz Kurumunca sağlandığı, Kurumda barındırılan mahpuslara 24 saat boyunca kişi başı 80 litre olacak şekilde sıcak su dağıtımı yapıldığı, kişi başına belirlenen sıcak ve soğuk suyun her gün verildiği fakat gün içinde sıcak ve soğuk suyu Kuruma tedarik eden Diyarbakır Açık Ceza İnfaz Kurumu tarafından kısmi kesintilerin yapıldığı,

b. Anılan başvuru dilekçesinde geçen iddialara ilişkin olarak Kurum revir birimince;

“Başvuran tarafından Kurum revir birimine sıcak ve/veya soğuk su kesintisinden kaynaklı herhangi bir

Bu belge, güvenli elektronik imza ile imzalanmıştır.

sağlık şikayetiyle başvuruda bulunulmadığı; başvurana su sorunu sebebiyle uyuz, mantar ve sıcak ve/veya soğuk su sebebiyle oluşabilecek diğer hastalıklara dair herhangi bir teşhisin ve/veya reçetenin revir birimince tanzim edilmediği, ayrıca Kurum hekimi tarafından başvurana sıcak ve/veya soğuk su kesintilerinden kaynaklı herhangi bir mantar veya uyuz gibi hastalıkların bulaşacağına ilişkin bir bilgi ve uyarı yapılmadığı” şeklinde cevabi yazı ile bilgi verildiği, ayrıca Kurum aile hekiminin 21/7/2023 tarihli ve prot:5860 sayılı reçetesinde “Hastanın yapılan fiziki muayenesinde uyuz, mantar hastalıklarına ait bir bulguya rastlanmamıştır.” şeklinde reçete tanzim edildiği, başvuranın sağlık yönünden mağduriyetler yaşadığı iddialarının gerçeği yansıtmadığı,

c. Başvuranın benzer bir şekilde su kesintileri ve yaşadığı sorunlar hakkında ilgili İnfaz Hakimliğine şikayette bulunduğu ve bu şikayetin reddine karar verildiği, ayrıca bu karara karşı itirazı üzerine Diyarbakır 1. Ağır Ceza Mahkemesinin 11/07/2023 tarihli ve 2023/... değişik iş sayılı kararı ile söz konusu itirazın reddine şeklinde karar verildiği ve bu kararların başvurana, ayrı ayrı 20/07/2023 ve 02/06/2023 tarihlerinde tebliğlerinin yapıldığı,

belirtilmiştir.

4. Diyarbakır Açık Ceza İnfaz Kurumu (Açık Ceza İnfaz Kurumu) Müdürlüğünden alınan 18/7/2023 tarihli yazılı görüşte özetle;

a. Soğuk suyun kesilmesi ile ilgili olarak gün içerisinde su depo seviyesinin hidrofor emiş seviyesinin altına düşmesinden ötürü suyun otomatik olarak sistem tarafından kesildiği, su depo seviyesini artırmak için Diyarbakır Su ve Kanalizasyon İdaresi (DİSKİ) ile yapılan görüşmeler sonucunda 2. Etap yerleşkesinde bulunan ceza infaz kurumlarının su ihtiyacını karşılamak amacıyla yeni su şebekesi boru hattı çekildiği, çekilen yeni su borusu hattı ile su deposu seviyelerinin artırıldığı, bu sebeple arıza yaşanmadığı ve DİSKİ’den kaynaklı su kesintisi olmadığı sürece gün içerisinde su kesintisi yapılmadığı,

b. Ceza infaz kurumlarında su sayaç otomasyon sisteminin aktif olmaması dolayısıyla hangi koşulun ne kadar sıcak ve soğuk su aldığı tespit edilemediği, normal şartlarda sondajdan ve belediye şebeke hattından gelen su miktarının yeterli olduğu ancak ceza infaz kurumlarında bulunan su sayaç otomasyonunun aktif olmamasından kaynaklı su deposundaki doluluk seviyesinde ciddi oranda düşüş yaşandığı, su sayaç otomasyonlarının aktif hale getirilmesinin her ceza infaz kurumunun kendi sorumluluğunda olduğu ve Açık Ceza İnfaz Kurumunun herhangi bir sorumluluğunun bulunmadığı, sıcak suyun ise soğuk suyun yeterli olması durumunda verilebileceği,

c. DİSKİ tarafından yeni şebeke hattının bağlanması ile beraber üretilen sıcak suyun ceza infaz kurumlarına gönderiminin yapıldığı, su depolarındaki seviyelerin yükselmesi ve gün içerisinde mağduriyet yaşanmaması için depoda bulunan su seviyesine bağlı olarak bazı gecelerde 01.00-04.00 saatleri arasında su kesintisi yapıldığı, su kesintileri yapılmadan önce ilgili ceza infaz kurumlarına bilgi verildiği ancak arıza yaşanması ve DİSKİ’den kaynaklı bir sorun yaşanmadığı sürece soğuk su kesintisi yapılmadığı ve günlük olarak üretimi yapılan sıcak suyun tamamının tüm ceza infaz kurumlarına iletildiği,

ç. Kampüs yerleşkesinde bulunan personel lojmanlarının ve bahsi geçen 1. Etap T Tipi Ceza İnfaz Kurumlarının sularının kesilmemesine ilişkin olarak; 1. ve 2. Etap Ceza İnfaz Kurumlarının su depolarının farklı olduğu ve her iki etabın birbirinden bağımsız olduğu ifade edilmiştir.

5. Başvurandan 23/8/2023 tarihinde alınan yazılı görüşte başvuran tarafından özetle; 11/7/2023 tarihinden itibaren soğuk su kesintisi olmadığı ve sıcak suyun ise haftada en az iki gün verildiği belirtilmiştir.

III. İLGİLİ MEVZUAT

6. 20/4/2016 tarihli ve 6701 sayılı Türkiye İnsan Hakları ve Eşitlik Kurumu Kanunu'nun 9'uncu maddesinin birinci fıkrasının (i) bendinde; "Özgürlüğünden mahrum bırakılan ya da koruma altına alınan kişilerin ulusal önleme mekanizması kapsamındaki başvurularını incelemek, araştırmak, karara bağlamak ve sonuçlarını takip etmek" Kurumun görev alanları arasında düzenlenmiştir.

7. Mezkûr Kanun'un 17'nci maddesinin birinci ve sekizinci fıkralarında; "özgürlüğünden mahrum bırakılan ya da koruma altına alınan kişilerin Kuruma bizzat başvuru yapabileceği" hükme bağlanmıştır.

8. 24/11/2017 tarihli ve 30250 sayılı Resmî Gazete'de yayımlanan Türkiye İnsan Hakları ve Eşitlik Kurumu Kanununun Uygulanmasına İlişkin Usul ve Esaslar Hakkında Yönetmelik'in "Karar türleri" başlıklı 65'inci maddesine göre; "Kurum, yapılan başvuru veya resen inceleme kapsamında yaptığı inceleme ve araştırma sonucunda incelenemezlik kararı, gerekçeli kabul edilmezlik kararı, gönderme kararı, ihlal kararı, idari yaptırım kararı, uzlaşma kararı, ret kararı ve karar verilmesine yer olmadığına dair karar verir."

IV. DEĞERLENDİRME VE GEREKÇE

9. Türkiye İnsan Hakları ve Eşitlik Kurumunun amacı; insan onurunu temel alarak insan haklarının korunması ve geliştirilmesi, kişilerin eşit muamele görme hakkının güvence altına alınması, hukuken tanınmış hak ve hürriyetlerden yararlanmada ayrımcılığın önlenmesi ile bu ilkeler doğrultusunda faaliyet göstermek, işkence ve kötü muameleyle etkin mücadele etmektir.

10. 6701 sayılı Kanun'un 9'uncu maddesinde; insan hakları ihlallerini resen incelemek, araştırmak, karara bağlamak ve sonuçlarını takip etmek, ayrımcılık yasağı ihlallerini resen veya başvuru üzerine incelemek, araştırmak, karara bağlamak ve sonuçlarını takip etmek, özgürlüğünden mahrum bırakılan ya da koruma altına alınan kişilerin ulusal önleme mekanizması kapsamındaki başvurularını incelemek, araştırmak, karara bağlamak ve sonuçlarını takip etmek Kurumun görevleri arasında sayılmıştır. Bu kapsamda; başvuranın iddiaları, muhatap Kurum ve Açık Ceza İnfaz Kurumunun yazılı görüşleri ve ekleri konuya ilişkin mevzuat hükümleri ile birlikte incelenip değerlendirilmiştir.

11. Türkiye Cumhuriyeti Anayasası'nın "Kişinin dokunulmazlığı, maddî ve manevî varlığı" başlıklı 17'nci maddesinin üçüncü fıkrasına göre; "Kimseye işkence ve eziyet yapılamaz; kimse insan haysiyetiyle bağdaşmayan bir cezaya veya muameleye tâbi tutulamaz." Avrupa İnsan Hakları Sözleşmesi'nin (AİHS) "İşkence yasağı" başlıklı 3'üncü maddesine göre; "Hiç kimse işkenceye veya insanlık dışı ya da aşağılayıcı muamele veya cezaya tabi tutulamaz." Anayasa'nın 17'nci maddesinin üçüncü fıkrası ve AİHS'in 3'üncü maddesi herhangi bir sınırlama öngörmeksizin işkence, insanlık dışı ve onur kırıcı muamele ve cezaların yasaklanmasının mutlak mahiyetini belirtmektedir. Kötü muamele yasağının mutlak mahiyeti Anayasa'nın 15'inci maddesi kapsamında belirtilen savaş veya ulusun varlığını tehdit eden başka bir genel tehlike halinde dahi istisna öngörmemiştir. Aynı şekilde AİHS'in 15'inci maddesi benzer bir düzenleme ile kötü muamele yasağına ilişkin herhangi bir istisna öngörmemiştir (AİHM, Selmouni/Fransa, B. No: 25803/94, 28/07/1999, para. 95; Assenov ve diğerleri/Bulgaristan, B. No: 24760/94, 28/10/1998, para. 93).

12. Ceza infaz kurumlarında kötü muamele olarak kabul edilecek hususlar farklı şekillerde tezahür edebilir. Bunların birçoğu ceza infaz kurumu idaresi ve görevlilerinin kasıtlı davranışlarından kaynaklanabileceği gibi yönetsel hatalar veya yetersiz kaynaklar sebebiyle de ortaya çıkabilir. Bu nedenle mahpuslar için bir ceza infaz kurumundaki yaşam tüm yönleriyle değerlendirilmelidir. Ceza infaz kurumundaki yaşam, mahpuslara sağlanan malzeme ve imkânlardan, mahpuslar ve ceza infaz kurumu görevlileri arasındaki ilişkilerin genel

durumuna kadar geniş bir alanda değerlendirilmelidir (Avrupa İşkence ve İnsanlık dışı veya Onur Kırıcı Ceza veya Muamelenin Önlenmesi Komitesi (CPT) 2. Genel Rapor, Hapsedilme, para. 44.).

13. AİHM, kötü muamele konusundaki iddiaların uygun delillerle desteklenmesi gerektiğini belirtmektedir (AİHM, Klaas/Almanya, B. No: 15473/89, 22/9/1993, para. 30). Mahkeme, bir delilin değerlendirilmesinde “makul kuşkunun kalmaması” şeklindeki kanıtlama standardını kabul etmektedir; ancak Mahkeme böyle bir kanıtlamaya yeterince güçlü, açık ve tutarlı çıkarsamalardan veya aynı biçimde çürütülememiş karinelere de varılabileceğini eklemektedir (AİHM, İrlanda/Birleşik Krallık, B. No: 5310/71, 18/1/1978, para. 161). Bununla birlikte, Anayasa Mahkemesi (AYM) de iddia edilen olayların gerçekliğini tespit etmek için soyut iddiaya dayanan şüphe ötesinde makul kanıtların varlığı gerektiğinden bir kanıtın ancak yeterince ciddi, açık ve tutarlı emarelerden ya da aksi ispat edilmemiş birtakım karinelere oluşabileceğinin ve bu hususlara ek olarak kanıtlar değerlendirilirken ilgililerin süreçteki tutumlarının da dikkate alınması gerektiğinin altını çizmektedir (AYM, Turan GÜNANA, B. No: 2013/3550, 19/11/2014, para. 33).

14. Öte yandan, bir muamelenin kötü muamele kapsamına girebilmesi için asgari bir ağırlık derecesine ulaşmış olması gerekmektedir. Bu asgari eşik göreceli olup, her olayda asgari eşiğin aşılmış aşılıp aşılmadığı somut olayın özellikleri dikkate alınarak değerlendirilmelidir. Bu bağlamda muamelenin süresi, fiziksel ve ruhsal etkileri ile mağdurun cinsiyeti, yaşı ve sağlık durumu gibi faktörler önem taşımaktadır (AYM, Tahir CANAN, B. No: 2012/969, 18/9/2013, para. 23). Değerlendirmeye alınacak bu unsurlara muamelenin amacı ve kastı ile ardındaki saik de eklenebilir (benzer yöndeki AİHM kararları için bkz. Aksoy/Türkiye, B. No: 21987/93, 18/12/1996, para. 64; Eğmez/Kıbrıs, B. No: 30873/96, 21/12/2000, para. 78; Krastanov/Bulgaristan, B. No: 50222/99, 30/9/2004, para. 53).

15. “Genel hijyenin sağlanması için her mahpusun, iklime uygun sıcaklıkta ve mümkünse her gün, değilse haftada en az iki kez (veya gerekiyorsa daha sık olarak) banyo veya duş yapabilmesi için uygun tesisler sağlanmalıdır.” (Avrupa Konseyi Bakanlar Komitesi, Bakanlar Komitesinin Avrupa Cezaevi Kurallarına Dair Üye Devletlere Tavsiye Kararı, Rec (2006) 2-rev, 1/7/2020, Karar 19.4.).

16. “Mahpuslar temiz içme suyuna her zaman ulaşabilmelidir.” (Avrupa Konseyi Bakanlar Komitesi, Bakanlar Komitesinin Avrupa Cezaevi Kurallarına Dair Üye Devletlere Tavsiye Kararı, Rec (2006) 2-rev, 1/7/2020, Kural 22.5.).

17. “Her mahpusun yararlanabileceği, yeterli banyo ve duş yeri bulunur. Mahpusların iklim koşullarına uygun, mevsime ve coğrafi bölgeye göre genel sağlığa uygunluk için gerekli aralıklarda, ılık bir iklim varsa haftada en az bir kez banyo veya duş olanağı sağlanır.” (Birleşmiş Milletler Genel Kurulu, Mahpuslara Muameleye Dair Birleşmiş Milletler Asgari Standart Kuralları, 70/175, 17/12/2015, Kural 16.).

18. “Mahpusların kendilerini temiz tutmaları zorunludur ve bu amaçla kendilerine sağlıkları ve temizlikleri için gerekli su ... sağlanır.” (Birleşmiş Milletler Genel Kurulu, Mahpuslara Muameleye Dair Birleşmiş Milletler Asgari Standart Kuralları, 70/175, 17/12/2015, Kural 18.1.).

19. 29/12/2004 tarihli ve 5275 sayılı Ceza ve Güvenlik Tedbirlerinin İnfazı Hakkında Kanun’un “Hükümlünün beslenmesi” başlıklı 72’nci maddesinde “Hükümlüye ... sağlık koşullarına uygun, ..., yaş, sağlık, çalıştığı işin özelliği, dinî ve kültürel gerekleri göz önünde tutularak ... içme suyu sağlanır.” hükmü yer almaktadır. Başvuranın dilekçesi, muhatap Kurumların yazılı görüşleri ve ekleri ile başvuranın yazılı görüşü birlikte değerlendirildiğinde; başvuranın barındığı Kurumda su kesintileri yaşandığı ancak bu durumun kısa süreli olduğu ve zorunluluktan kaynaklı olarak gerçekleştiği ve başvuranın yazılı görüşünde belirtildiği üzere su kesintisi sorunun çözüme kavuşturulduğu diğer taraftan başvuranın su kesintisi yaşanan dönemde su kesintilerinden kaynaklı olarak hastalandığı ve sağlık sorunları yaşadığı iddiasının somut delille desteklenmediği ve muhatap Kurumda görevli

hekimin imzalı yazılı görüşü ve reçetesinden başvuranın sağlık sorunuyla ilgili iddialarının gerçeği yansıtmadığı sonuç olarak muhatap Kurumda bir dönem yaşanan kısmi su kesintileri sebebiyle kötü muamele eşiğinin aşılmadığı anlaşılmıştır.

20. Sonuç olarak; ceza infaz kurumundaki tutulma koşulları bir bütün olarak değerlendirilmekle birlikte, yukarıda açıklanan nedenlerle başvurudaki söz konusu iddialar çerçevesinde kötü muamele yasağı kapsamında hak ihlaline varan bir uygulama bulunmadığı değerlendirilmektedir.

V. KARAR

A. Başvuruda KÖTÜ MUAMELE YASAĞININ İHLAL EDİLMEDİĞİNE,

B. Kararın taraflara tebliğine ve KAMUOYUNA DUYURULMASINA,

C. Karara karşı tebliğ tarihinden itibaren 60 gün içerisinde Ankara İdare Mahkemesine başvurulabileceğine,

28/12/2023 tarihinde, OY BİRLİĞİYLE, karar verildi.

e-imzalıdır

Muhammet Ecevit CARTİ
Daire Başkanı

e-imzalıdır

Dr. Burhan ERKUŞ
Üye

e-imzalıdır

İsmail AYAZ
Üye

e-imzalıdır

Mehmet Emin GENÇ
Üye

e-imzalıdır

Ünal SADE
Üye